

Geachte leden van de raad,

De Rekenkamer Westerkwartier biedt u hierbij het onderzoeksrapport 'Wel informatie, nog geen grip' aan. Het is een onderzoek naar de mogelijkheden van de raad om te sturen op het sociaal domein. Het sociaal domein als onderzoeksthema is door meerdere fracties genoemd als relevant onderwerp voor rekenkameronderzoek. Het onderzoek is bewust gericht op een algemener niveau van sturen op het sociaal domein. De rekenkamer wil hiermee de raad ondersteunen in zijn kaderstellende rol. De lijn van beleidsdoel naar informatie staat centraal: welke informatie krijgt de raad en kan de raad daarmee sturen op dit ingewikkelde domein?

Het onderzoek is uitgevoerd door de B&A groep en beslaat de periode 2015-2021. Het onderzoek heeft zich gericht op de informatiebehoefte en sturingsmogelijkheden van de raad in aansluiting op de pilot 'Daadkracht door data' waarin de organisatie sturingsinformatie verkent. Het was oorspronkelijk de bedoeling om in aanvulling op de informatiewensen uit de organisatie met het rekenkameronderzoek het perspectief van de raad in te brengen. De pilot heeft echter nog niet geleid tot concrete sturingsinformatie. Maar, mocht het project voortgezet worden, dan biedt het rekenkameronderzoek zicht op de wensen van de raad.

Sturing in het sociaal domein

Met de decentralisaties in het sociaal domein hebben de gemeenten een grote en complexe taak erbij gekregen. In de aanloop naar en de eerste jaren na de decentralisaties is beleid vooral gericht geweest op het inrichten van het sociaal domein. Nu er een aantal jaren ervaring is opgedaan ontstaat een andere sturingsbehoefte: raden willen weten hoe het gaat en of de verwachte effecten worden behaald.

De raad kan op verschillende manieren sturen op het sociaal domein:

- Allereerst door zich te richten op het gebruik van voorzieningen en de kosten ervan, waarbij de raad kaders kan stellen aan het aanbod en het totaal beschikbare budget.
- Ten tweede door kaders te stellen aan de transformatie, de andere werkwijze die sinds de decentralisaties wordt gehanteerd.
- In de derde plaats vanuit de vertegenwoordigende rol, door vanuit de ervaringen van inwoners en gebruikers van de voorzieningen te sturen.
- Tenslotte kan de raad sturen op maatschappelijke effecten. Daarbij stelt de raad vooraf de beoogde effecten vast en controleert de raad of die effecten worden bereikt.

In het onderzoek heeft de B&A groep geïnventariseerd welke beleidsdoelen, indicatoren en prestaties er voor het sociaal domein in de gemeente Westerkwartier zijn geformuleerd, welke invalshoeken voor sturing hiermee worden afgedekt en of dit de raad de mogelijkheid

geeft om te kunnen sturen. Vervolgens is onderzocht welke data beschikbaar zijn en hoe de raad wordt geïnformeerd. Tenslotte is onderzocht welke informatie de raad krijgt en of dit de raad grip geeft op het sociaal domein.

Conclusies en aanbevelingen

Een eerste conclusie van het onderzoek is dat het beleidsplan Sociaal Domein en de verschillende programmabegrotingen geen concrete doelen, indicatoren en streefwaarden bevatten die gericht zijn op de te behalen maatschappelijke effecten. De gemeentelijke doelen in zowel het beleidsplan als de programmabegroting gaan voornamelijk over het HOE, ofwel de inrichting van het sociaal domein. Ze gaan niet of nauwelijks over de te bereiken maatschappelijke effecten, ofwel het WAT. Daardoor kan de raad alleen sturen op het HOE, de inspanning die wordt gepleegd. In het recente Preventieprogramma zijn echter wel doelen, indicatoren en streefwaarden benoemd. Dat biedt de raad mogelijkheden tot sturen op effecten.

De gegevens die de raad nu ontvangt gaan vooral over kosten en gebruik van voorzieningen. Er is veel meer informatie voorhanden, ook over de andere invalshoeken van sturing. Die informatie bereikt de raad nu niet. Er ligt een stappenplan om te komen tot sturingsinformatie op basis van de beschikbare data, maar het is niet duidelijk of, hoe en wie met het stappenplan verder wordt uitgewerkt.

De raad heeft nu onvoldoende zicht op de mogelijkheden tot sturing in het sociaal domein. Als het gaat om de Armoedemonitor en het Preventieprogramma is dat anders – daar is scherpere aangebracht in de doelen en prestaties en kan de raad op basis van de informatie de voortgang controleren. Als het gaat om de invalshoeken voor sturing, kan de raad meer en andere informatie ontvangen. Het gaat dan om informatie over de effecten van het beleid voor de inwoners en de samenleving, die voorzien is van een duiding (in tijd of in vergelijking met andere gemeenten).

Kortom: de raad kan sturen op effecten, maar dat lijkt nu alleen mogelijk voor nieuwere documenten: de Armoedemonitor en het Preventieprogramma. De raad krijgt nu veel informatie, maar te weinig duiding, waardoor de raad onvoldoende gericht kan sturen. De organisatie is nog niet zover dat dat al opgeleverd kan worden.

Aanbevelingen voor de raad

1. Grijp de herijking van het beleidsplan sociaal domein aan om per wet per invalshoek de sturing op doelen, indicatoren en streefwaarden vast te stellen.
2. Vraag het college om de informatievoorziening aan de raad te ordenen op basis van de doelen en streefwaarden en stel een wijze van behandelen vast.
3. Vraag het college de werkwijze zoals die is toegepast bij het Preventieprogramma ook voor de Wmo, Jeugdwet en Participatie te gebruiken. Laat het college dit in een herijkt beleidsplan sociaal domein voorleggen aan de raad.

4. Data-gestuurd werken kan voor zowel de raad als de organisatie zelf, gerichte en relevante informatie opleveren. Vraag het college data-gestuurd werken structureel te beleggen bij de teams.
5. Vraag het college onderscheid te maken tussen gegevensverzameling en duiding van de gegevens. Duiding voor de dagelijkse uitvoering en sturing is een andere dan de duiding voor de raad. De sturingsinformatie voor de raad dient vooral betrekking te hebben op de realisatie van het WAT en de wijze waarop het HOE (de uitvoering) daaraan bijdraagt.

Bestuurlijk wederhoor

De reactie van het college onderschrijft deze conclusies en aanbevelingen en het college geeft aan deze aan deze aanbevelingen na het reces op te pakken. Daarbij wil het college met de raad in gesprek over de door de raad gewenste sturingsinformatie en de kaders voor een herijkt beleidsplan Sociaal Domein. De rekenkamer wenst de raad vooral de relevante informatie toe over het WAT. Nu dat echter op basis van de huidige beleidsdocumenten niet altijd scherp is geformuleerd, lijkt ons het gesprek over de kaders voor nieuw beleid het meest relevant, waarbij een scherpe formulering van doelen en indicatoren het gesprek over sturingsinformatie eenvoudiger zal maken. Begin daarom niet met de sturingsinformatie, maar met heldere kaders. De rekenkamer beveelt de raad aan het college te bevragen op de concrete stappen die het college wil nemen. Uit de bestuurlijke reactie blijkt de intentie om de aanbevelingen over te nemen, maar ze zijn niet omgezet in concrete acties. Het is aan de raad om het college te bevragen deze intenties om te zetten in actie en op tijd.

Tot slot

De Rekenkamer biedt u hierbij dit onderzoek aan. In de behandeling in een raadsoverleg of raadsvergadering geeft de Rekenkamer in samenwerking met het onderzoeksbureau graag een toelichting op de conclusies en aanbevelingen. We zijn graag bereid tot een nadere uitleg en beantwoording van vragen over dit onderzoek.

Met vriendelijke groet,
namens de Rekenkamer Westerkwartier,

J.W. van de Kolk
voorzitter

M. Meerman
secretaris

Rekenkamer Westerkwartier
Per mail via griffie@westerkwartier.nl

Contactpersoon
C. Huizing

Kenmerk
196965040

Grootegast
17 augustus 2021

Onderwerp

Bestuurlijk wederhoor op nota van bevindingen inzake onderzoek naar sturing in Sociaal Domein

Geachte leden van de rekenkamer,

Op 8 juli 2021 hebt u ons de Nota van bevindingen op het onderzoek naar sturing in het sociaal domein voorgelegd voor bestuurlijk wederhoor.

In onze vergadering van 17 augustus hebben wij kennis genomen van de stukken.

Allereerst willen wij u danken voor de prettige wijze waarop deze nota tot stand is gebracht. Zowel de portefeuillehouders als de ambtelijk betrokkenen hebben alle gelegenheid gehad mee te denken op de inhoud.

De conclusies en de aanbevelingen verrassen ons niet, sterker nog, de aanbevelingen onderschrijven wij volledig en stellen ons tot doel om dit na het zomerreces op te pakken.

Een verfijnde uitlijning van het proces om hiertoe te komen volgt, maar grofweg zien wij twee lijnen waar wij voorstellen om met de gemeenteraad over in gesprek te gaan.

De eerste lijn ziet op de door de raad gewenste Sturingsinformatie (met andere woorden op zoek naar de "Wat-vraag").

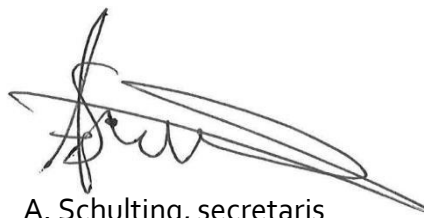
De tweede lijn ziet op de door de raad te stellen kaders om te komen tot een herijkt beleidsplan Sociaal Domein.

Mochten wij een derde en wellicht een vierde lijn over het hoofd zien in deze grove uitlijning, dan horen wij dat uiteraard graag.

Hoogachtend, burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier,

A stylized handwritten signature in black ink, consisting of a large loop followed by a horizontal stroke and a final upward flourish.

A. van der Tuuk, burgemeester

A handwritten signature in black ink, featuring a series of connected loops and a long, sweeping horizontal stroke at the end.

A. Schulting, secretaris